

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 10 mars 1918 kl. 5 e. m.

Deputerades för vården om första kammarens ekonomiska angelägenheter utlåtande med anledning av väckt motion angående ändrad numrering av de i plenisalen anordnade platser för kammarens ledamöter.

Jämlikt utdrag av protokollet för den 19 januari 1918 har första kammaren till de ledamöter, vilka enligt § 5 av ordningsstadgan för kammaren hava att ombesörja kammarens ekonomiska angelägenheter, hänvisat en av herr *C. G. T. Wickman* väckt motion, nr 11, angående ändrad numrering av ledamöternas platser i plenisalen.

I motionen har anförts följande:

»Kammarens ledamöter torde ha gjort den erfarenheten, att den nuvarande placeringen i första kammaren är olämplig, i det att vid val och voteringar skockningar ske vid uppmarschen till talmansbordet. Det inträffar ofta, att de av kammarens ledamöter, som råka sent höra vöteringsignalen, dels icke kunna tränga sig fram i sin tur eller ofta bli urständsatta att få nedlägga sin vöteringsedel, dels möta de ledamöter, vilka redan nedlagt sin sedel, på väg till sina platser, vilket allt förorsakar skockning i plenisalens nedre del.

Jag tillåter mig därför hemställa, att första kammaren måtte besluta, att ledamöterna placeras länsvis nedifrån och uppåt genom plenisalen i likhet med vad fallet är i andra kammaren.»

Frågan om ändrad placering för kammarens ledamöter i den nuvarande plenisalen har en gång förut varit föremål för kammarens prövning.

I en tidigt under 1905 års ordinarie riksdag av herr Lars Berg m. fl. väckt motion hade hemställts om beslut, att kammarens ledamötsplatser skulle ordnas enligt ett i motionen framlagt förslag. Detta förslag överensstämde väsentligen med den kort därefter av andra kammaren beslutade och ännu gällande ordningen för placering av samma kammarens ledamöter i dess plenisal.

Första kammarens ekonomideputerade, till vilka motionen hänvisats, uttalade i avgivet utlåtande, att i fråga om kammarledamöternas placering i plenisalen förnämligast två önskemål syntes böra eftersträvas, nämligen dels lättheten för varje särskilt valdistrikts representanter att komma i förbindelse med varandra inom kammaren, dels ock ett sådant ordnande av förhållandena vid omröstningars verkställande, att dessa kunde försiggå bekvämt samt med ordning och minsta möjliga tidsutdräkt.

Deputerade anförde vidare, att de omsorgsfullt undersökt, på vilket sätt berörda önskemål lämpligast skulle genom en förändrad placering av ledamöterna kunna uppnås; och hade de därvid kommit till det resultat, att det i motionen framlagda förslaget med några jämkningar bäst motsvarade ändamålet. Under hänvisning till en i enlighet med deras nämnda mening upprättad plan över plenisalen med inlagda nya platsnummer hemställde fördensskull deputerade, att första kammaren, med bifall i huvudsakliga delar till motionen, måtte besluta, att en i överensstämmelse med samma plan ändrad numrering av ledamöternas platser i kammarens plenisal skulle, så snart ske kunde, verkställas.

Vid ärendets behandling i kammaren (den 25 februari 1905) blev ekonomideputerades hemställan avslagen med 57 röster mot 47, vilka senare avgivits för bifall till samma hemställan. Under den debatt, som föregick beslutet, hade för de därunder framställda yrkandena på avslag anförts olika grunder. Av flere talare hänvisades emellertid därpå, att så kort tid förflutit från det kammaren vid riksdagens överflyttning i nya riksdagshuset tagit sin plenisal i besittning, att tillräcklig erfarenhet icke hunnit vinnas om den tillämpade placeringsordningens lämplighet eller olämplighet.

I fråga om den ordning, i vilken första kammarens ledamöter skola intaga plats i plenisalen, torde icke några andra föreskrifter finnas meddelade än de, som innehållas i § 2 mom. 2 av ordningsstadgan för

kammaren. Med iakttagande av vad där stadgas äger följaktligen kammaren att själv vidtaga erforderliga bestämmelser.

Den nuvarande, alltifrån det kammaren med 1905 års första riksdag tog sin plenisal i bruk, tillämpade platsfördelningen utgör en efterbildning av placeringen i gamla riksdagshuset. Det har antagits, att denna efterbildning ägde rum mera på försök och för att bereda kammaren tillfälle att efter prövning själv besluta i ämnet. Detta antagandes riktighet bekräftas av upplysningar, som lämnades av en kammarledamot under överläggningarna rörande 1905 års ekonomideputerades ovannämnda hemställan. Denne ledamot meddelade nämligen, att, då frågan om placeringens bestämmande uppkommit hos fullmäktige i riksgäldskontoret, inom fullmäktige framställdes förslag, ungefärligen motsvarande vad ekonomideputerade hemställt. Emellertid hade bland fullmäktige ansetts riktigast, att kammaren själv finge avgöra denna sak, och att fullmäktige fördenskull borde vid nummerplåtarnas uppsättande iakttaga, så långt möjligt, samma placering som i gamla riksdagshuset.

Med hänsyn till vad nu erinrats torde man icke kunna utgå från, att den nuvarande platsfördelningen infördes av den grund, att den ansågs vara den för den nya plenisalen lämpligaste.

Vid bedömandet av en placeringsmetods större eller mindre lämplighet synes det i främsta rummet utslagsgivande böra vara, i vad mån metoden är gynnsam för de former, i vilka kammarens arbete utvecklas. Bland dessa arbetsformer — så vitt de äro av beskaffenhet att över huvud taget beröras av kammarledamöternas placering — torde åter röstningarna vara de, som äro starkast beroende av denna placering. Placeringsfrågans förnämsta allmänna betydelse lär enligt deputerades mening vara att finna i placeringens inverkan på förekommande röstningars försiggående.

Beträffande dessa röstningars anordnande är detta i viss mån bundet genom de i ordningsstadgans nämnda § innehållna bestämmelserna rörande den efter valkretsar bestämda ordningsföljd, i vilken kammarledamöterna skola taga plats. Men i övrigt gäller uppenbarligen vad 1905 års ekonomideputerade framhöllo: att omröstningarna böra kunna försiggå bekvämt samt med ordning och minsta möjliga tidsutdräkt, ävensom att dessa olika syften äro nära förbundna med varandra. Att nu angivna önskemål i görligaste mån tillgodoses, torde alltså vara den

huvudsakliga fordran, som bör ställas på ordningen för kammarledamöternas placering i plenisalen.

Lika med motionären hålla ekonomideputerade före, att den nuvarande placeringen icke är tillfredsställande. I motionen har också antytts, varuti dess olägenheter visa sig; och under hänvisning till kammarledamöternas egen erfarenhet och iakttagelse anse sig deputerade ej behöva närmare framhålla dem.

Vid prövningen av de andra placeringsmetoder, till vilka uppslag givits eller vilka deputerade eljest funnit kunna ifrågakomma, ha deputerade trott sig finna den inom andra kammaren tillämpade metoden vara den, som med hänsyn till röstningarnas lämpliga försiggående är att mest förorda. Denna metods tillämpning för första kammarens del skulle innebära, att de nuvarande platserna 1 och 2 bibehölle sina nummer; att de närmast bakom dem i samma dubbelstolsrad befintliga erhöle numren 3 och 4, de båda platserna närmast bakom dem numren 5 och 6 o. s. v., städse med iakttagande att det lägre numret betecknade platsen till höger om platsen med det högre numret. Vidare: att, då första dubbelstolsraden vore tagen i anspråk, numreringen fortsatte i enahanda ordning med de båda platserna i andra dubbelstolsraden närmast det fria utrymmet nedanför talmansstraden för att fortgå bakåt i samma dubbelstolsrad o. s. v. till plenisalens motsatta sida.

Med hänsyn till röstningarnas försiggående skulle den nu beskrivna placeringen innebära, att, sedan på vägen runt talmansplatsen första dubbelstolsradens sista man hunnit ned på det nyssnämnda fria utrymmet, till honom anslöte sig första man i andra dubbelstolsraden för att följas av sin närmaste man o. s. v. Genom denna ordnings iakttagande borde kunna vinnas, att de röstande i ett sammanhängande led passerade runt talmansplatsen och kunde utan att vid något tillfälle sammanstöta med eller korsa vägen för efterföljarna, återvända till sina platser.

Genom nyss beskrivna placeringsmetod skulle bättre än med den gällande tillgodoses jämväl det andra av de båda önskemål 1905 års ekonomideputerade framhållit, nämligen att representanterna från samma valkrets erhöle plats i varandras närhet. För närvarande hava t. ex. Älvsborgs läns 8 och Jönköpings läns 6 representanter, vardera gruppen för sig, sina platser i 5 dubbelstolsrader, de 7 ledamöterna för Värmlands, de 6 för Örebro och de 4 för Hallands län, var för sig, i 4 stolsrader o. s. v. Enligt den ifrågavarande nya metoden skulle däremot

icke i något fall representanterna från samma valkrets få sina platser i mer än 2 stolsrader.

Ekonomideputerade vilja icke underlåta att omnämna, hurusom det sistberörda önskemålet synes kunna i än högre grad ernå beaktande, därest en viss modifikation vidtoges i det inom medkammaren tillämpade systemet. Om man nämligen — i stället för att låta numreringen, sedan en stolsrad tagits helt i anspråk, fortsätta med nästa stols första plats, räknat från utrymmet nedanför talmansplatsen — låte numreringen fortgå med den nästa stolsradens sista plats och gå nedåt till nämnda utrymme för att därifrån övergå till den följande stolsradens första plats o. s. v. i fullföljd ordning, så skulle de särskilda valkretsarnas representanter i några fall få sina platser ännu närmare intill varandra. Detta modifierade system skulle emellertid å andra sidan, såsom lätt inses, vara avsevärt mindre fördelaktigt för röstningarnas verkställande än det, varav detsamma utgör en modifikation.

Det nu särskilt förevarande önskemålet torde få antagas hava tillagts en åtminstone i viss mån bestämmande betydelse vid fastställandet av den i ordningsstadgans § 2 föreskrivna ordningsföljd mellan kammarens ledamöter, likasom ekonomideputerade också för sin del anse, att detsamma i och för sig är förtjänt av beaktande. Men då deputerade likväl hålla före, att underlättandet av röstningarna är en för främjande av kammarens arbeten än viktigare uppgift vid platsfördelningens ordnande, finna deputerade hänsynen till de särskilda representantgruppernas placering möjligast nära varandra böra sättas först i andra rummet och således icke tillgodoses på avsevärdare bekostnad av den för röstningarna lämpligaste ordningen.

Av det anförda framgår, att ekonomideputerade funnit sig böra lika med motionären förorda en övergång till den inom andra kammaren nu tillämpade ordningen för kammarledamöternas placering i plenisalen. Denna ordning har därstädes varit gällande alltifrån tidigare delen av 1905 års ordinarie riksdag och har enligt en mening, som torde vara allmän inom samma kammare, visat sig fördelaktig. Måhända kan man också finna ett skäl till förmån för den förordade övergången i önskvärldheten därav, att beträffande formerna för kamrarnas verksamhet överensstämmelse dem emellan är rådande i delar, vilka ej kunna anses såsom oviktiga.

Övergången torde böra ske utan tidsutdräkt och synes kunna genomföras utan störning av kammarens arbeten.

Den förordade nya placeringen och dess förhållande till den nu gällande åskådliggöras genom en vid detta utlåtande fogad plan över kammarens plenisal, å vilken jämsides med återgivande av nuvarande platsnumrering — vars siffror, därest de ej skulle förbli oförändrade, satts inom parentes — den nya numreringen utmärkts. Å planen hava jämväl angivits, vilka nummer enligt utdelad förteckning över kammarens ledamöter vid pågående riksdag upptagas av ledamöter från de särskilda valkretsarna.

Ekonomideputerade hemställa, att första kammaren i överensstämmelse med motionens syfte måtte besluta,

att i enlighet med ovannämnda plan ändrad numrering av de för kammarens ledamöter i dess plenisal anordnade platser skall verkställas, så snart ske kan, och tillämpas tills vidare.

Stockholm den 10 mars 1918.

Hugo Fahlén.

Karl Stenström.

PLAN AV FÖRSTA KAMMARENS PLENISAL.

De särskilda valkretsarna omfatta följande nummer:

Stockholms stad	1—10
» län	11—16
Uppsala län	17—19
Södermanlands län	20—24
Östergötlands län	25—31
Norrköpings stad	32
Jönköpings län	33—38
Kronobergs län	39—43
Kalmar län, norra delen	44—46
» södra delen	47—50
Gottlands län	51
Blekinge län	52—55
Kristianstads län	56—61
Malmöhus län	62—71
Malmö stad	72—73

Hallands län	74—77
Göteborgs och Bohus län	78—83
Göteborgs stad	84—88
Älvsborgs län	89—96
Skaraborgs län	97—102
Värmlands län	103—109
Örebro län	110—115
Västmanlands län	116—119
Kopparbergs län	120—125
Gävleborgs län	126—131
Gävle stad	132
Västernorrlands län	133—139
Jämtlands län	140—142
Västerbottens län	143—146
Norrbottnens län	147—150

